

ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМИ РИЗИКАМИ З УРАХУВАННЯМ ЇХ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ

к.е.н. Костель М.В., Тімошова О.Є.
Сумський державний університет

У процесі здійснення операцій банківські установи піддаються цілому спектру специфічних банківських ризиків. Наприклад, при проведенні кредитних операцій банки інтегрують не тільки специфічні ризики незбалансованої ліквідності, зміни процентних ставок і валютних курсів, ризиками, пов'язаними з організацією кредитного процесу, але й приймають на себе загальні ризики, пов'язані з діяльністю клієнта.

Існує декілька основних підходів до розгляду сукупності банківських ризиків.

Традиційно банківські ризики класифікують за групами операцій, що здійснюються банками: кредитування клієнтів, купівля і продаж цінних паперів, валюти, здійснення платежів і розрахунків.

Інший підхід до групування основних банківських ризиків стосується сфери виникнення потенційної небезпеки: діяльності клієнтів банку, діяльності самого банку, у зовнішньому середовищі функціонування банку і його клієнтів;

Виходячи з потреби перебудови системи ризик менеджменту комерційного банку з метою диференціації та концентрації управлінських зусиль на запобіганні ризиків та формуванні механізмів компенсації негативних наслідків їх дії, на нашу думку, доцільно класифікувати банківські ризики операційно-функціональною ознакою: ризики контрагентів (партнерства), операційні і позиційні ризики.

Ризики контрагентів (партнерства) характеризують залежність банків від фінансового стану і дій його клієнтів чи їх певних груп. До основних видів банківських ризиків, що належать до даної групи, належать кредитний ризик і ризик вилучення депозитів контрагентами банку.

Операційні ризики найчастіше пов'язані з порушенням процесу внутрішнього контролю і управління банком. Цю групу складають ризики можливих помилок при проведенні банківських операцій, порушення внутрішньобанківських процедур, перевищення повноважень посадовими особами, зловживання і технічні ризики.

Позиційні ризики пов'язані з реальними чи потенційними втратами, що можуть бути викликані мінливістю кон'юнктури фінансових ринків, а також неузгодженістю пасивів і активів банку за термінами, валютою, джерелами залучення і напрямками вкладення ресурсів.

До цієї групи належать валютний, процентний, правовий, ринковий ризики, а також ризик банківської ліквідності.

Запропонований підхід до ідентифікації банківських ризиків дозволяє досліджувати природу їх виникнення та механізм дії у взаємозв'язку, оскільки кожен банківський ризик містить у собі елементи інших банківських ризиків, виступає основою формування науково-методичних підходів до управління ними, з урахуванням сили та вектору об'єднаного негативного впливу на результати господарської діяльності банку.

Кредитний ризик виступає основним об'єктом контролю з боку комерційних банків і органів банківського нагляду, тому що більшість фінансових втрат банку пов'язана з проведенням кредитних операцій.

Ризик по кредитних угодах багато в чому може бути обумовлений їх технічним виконанням, навмисними і ненавмисними діями співробітників кредитних служб, виникнення нестандартних екстремальних ситуацій, тобто впливом операційних ризиків.

Значна частина ймовірності настання кредитного ризику лежить у специфіки організації систем прийняття рішень, внутрішнього контролю і корпоративного управління. Збої в технологічному процесі надання та моніторингу кредиту хоча й відносяться до сфери операційного ризику, можуть призвести до фінансових втрат, що зникають через помилки, шахрайства, порушення тимчасових графіків роботи чи іншими наслідками, які наносять збиток інтересам банку. Елементи операційного ризику присутні також у структурі кредитного ризику банку у вигляді ризиків незаконних маніпуляцій із кредитами, а також ризиків структурно-процесуального, персонального, технологічного характеру.

Комерційні банки, що працюють переважно з залученими ресурсами від фізичних, юридичних осіб, завжди повинні підтримувати необхідний рівень ліквідності. Розбалансування строків та сум надходження коштів та строків та сум зобов'язань банку, формують ризик ліквідності банку, ключовою причиною якого є затримки у погашенні кредитів чи процентів за ними, тобто прояву дії кредитного ризику.

Взаємозалежність, взаємообумовленість та інтегральна дія банківських ризиків, їх здатність перетікання з одного в інший чи накладання виступає перспективним напрямком подальших досліджень в сфері ризик-менеджменту банку, знаходить своє відображення в побудові ефективних методів та інструментів банківського регулювання та нагляду.

Так, Базельським комітетом з банківського нагляду передбачається 8 груп ризиків, відома класифікація ризиків GARP (Generally Accepted Risk Principles) виходить із 7 груп і 2 підгруп, ризики в Сітібанку контролюються через так звану систему 16 вікон ризику.